

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра дошкільної освіти

„ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
_____ 2024

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОДФ.08 «ДИТИНА В СОЦІУМІ»

для студентів

спеціальності   012 Дошкільна освіта
рівня вищої освіти   першого (бакалаврського)
освітньої програми   012.00.01 Дошкільна освіта (термін навчання 2 р. 10 міс.)

Київ – 2024

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Код ЄДРПОУ 45307965	
Програма № <u>3110/24</u>	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
<u>Лисенко</u> (підпис)	<u>Лисенко</u> (прізвище, ім'я, по-батькові)
« _____ »	20 <u>24</u>

Розробники:

Пономаренко Т.О., професор кафедри дошкільної освіти Факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор.

Викладачі:

Пономаренко Т. О., професор кафедри дошкільної освіти Факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор.

Науменко М.С., викладач кафедри дошкільної освіти.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри дошкільної освіти
Протокол від 18 січня 2024 р., № 1

Завідувач кафедри _____ Олена ПОЛОВІНА

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 012.00.01
Дошкільна освіта першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (ред. 2023 р. термін
навчання 2 р. 10 міс.)

Гарант освітньо-професійної програми 012.00.01 Дошкільна освіта першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти (ред. 2023 р. термін навчання 2 р. 10 міс.)

_____ Олена ПОЛОВІНА

Робочу програму перевірено

«___» _____ 2024 р.

Заступник декана Факультету педагогічної освіти з науково-методичної та
навчальної роботи _____ Леся КУЗЕМКО

Пролонговано:

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «___» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «___» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н.р. _____ (_____), «___» _____ 20__ р. Протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	6 / 180	
Курс	1	1
Семестр	2	2
Кількість змістовий модулів із розподілом:	3	
Обсяг кредитів	6	6
Обсяг годин, в тому числі:	180	180
Аудиторні	84	24
Модульний контроль	12	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	84	156
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – становлення фахової компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти з соціалізації дітей раннього й дошкільного віку, формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в дітей раннього віку та соціально-громадянської компетентності в цілому в дітей дошкільного віку в умовах швидких соціально-політичних змін, турбулентності, невизначеності, воєнного стану української держави.

Основні завдання навчальної дисципліни «Дитина в соціумі»:

1. Формування стійкого інтересу до навчальної дисципліни, усвідомлення актуальності соціалізації дітей раннього й дошкільного віку, становлення їх соціально-громадянської компетентності в умовах воєнного стану української держави.

2. Оволодіння майбутніми фахівцями дошкільної освіти теоретико-методичними основами соціалізації дітей раннього й дошкільного віку, формування їх соціально-громадянської компетентності.

3. Набування студентами практичного досвіду професійній діяльності з ефективної соціалізації дітей раннього й дошкільного віку, успішного формування їх соціально-громадянської компетентності.

4. Формування в майбутніх фахівців дошкільної освіти теоретичного й практичного досвіду соціалізації дітей раннього й дошкільного віку, формування їх соціально-громадянської компетентності на засадах особистісно орієнтованої, комфортної взаємодії

дорослого з дитиною.

Завдання навчальної дисципліни передбачають формування таких компетентностей:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання виховання дітей раннього й дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

КЗ-1. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини й громадянина в Україні.

КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

Спеціальні компетентності:

КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього й дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього й дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього й дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими.

КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього й дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього й дошкільного віку (любов до батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС-8. Здатність до формування в дітей раннього й дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі, довкіллі.

КС-16. Здатність до виховання в дітей раннього й дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

3. Результати навчання за дисципліною:

РН-11. Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому.

РН-14. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

РН-21. Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього й дошкільного віку.

РН-22. Дотримувались умов безпеки життєдіяльності дітей раннього й дошкільного віку.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт				
	Аудиторна				Самостійна
	Усього	Лекції	Семінари	Практичні	
Змістовий модуль 1. Діти раннього й дошкільного віку в сучасній соціальній спільноті					
Тема 1. Теоретико-методологічні основи феномену дитинства	15	4	4	-	7
Тема 2. Дослідження феномену дитинства як соціального явища	13	2	2	2	7
Тема 3. Дитинство в умовах сучасної вітчизняної освіти дітей раннього й дошкільного віку	15	4	2	2	7
Модульний контроль	4				
Разом за модуль	43	10	8	4	21
Змістовий модуль 2. Соціалізація дітей раннього й дошкільного віку					
Тема 4. Законодавчо-нормативні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку	13	2	2	2	7
Тема 5. Теоретико-методологічні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку	13	2	2	2	7
Тема 6. Виховання як механізм соціалізації дитини	13	2	2	2	7
Тема 7. Особливості соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в різних умовах життєдіяльності	17	2	4	4	7
Модульний контроль	4				
Разом за модуль	56	8	10	10	28
Змістовий модуль 3. Педагогічний супровід формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку					

Тема 8. Соціально-громадянська компетентність дітей раннього й дошкільного віку: сучасний освітній вектор	13	2	2	2	7
Тема 9. Формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в дітей раннього віку	15	2	2	4	7
Тема 10. Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку в різних видах їх діяльності	15	2	2	4	7
Тема 11. Патріотичне виховання як складова формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку	13	2	2	2	7
Тема 12. Готовність фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності в дітей раннього й дошкільного віку	13	2	2	2	7
Модульний контроль	4				
Разом за модуль	69	10	10	14	35
Разом за семестр	180	28	28	28	84

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт				
	Аудиторна				Самостійна
	Усього	Лекції	Семинарськ	Практичні	
Змістовий модуль 1. Діти раннього й дошкільного віку в сучасній соціальній спільноті					
Тема 1. Теоретико-методологічні основи феномену дитинства	15	2	-	-	13
Тема 2. Дослідження феномену дитинства як соціального явища	13	-	-	-	13
Тема 3. Дитинство в умовах сучасної вітчизняної освіти дітей раннього й дошкільного віку	15	-	2	-	13
Разом за модуль	43	2	2	-	39
Змістовий модуль 2. Соціалізація дітей раннього й дошкільного віку					

Тема 4. Законодавчо-нормативні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку	15	-	2	-	13
Тема 5. Теоретико-методологічні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку	17	2	2	-	13
Тема 6. Виховання як механізм соціалізації дитини	13	-	-	-	13
Тема 7. Особливості соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в різних умовах життєдіяльності	15	-	-	2	13
Разом за модуль	60	2	4	2	52
Модуль 3. Педагогічний супровід формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку					
Тема 8. Соціально-громадянська компетентність дітей раннього й дошкільного віку: сучасний освітній вектор	15	2	-	-	13
Тема 9. Формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в дітей раннього віку	15	-	-	2	13
Тема 10. Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку в різних видах їх діяльності	17	2	-	2	13
Тема 11. Патріотичне виховання як складова формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку	15	-	2	-	13
Тема 12. Готовність фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності в дітей раннього й дошкільного віку	15	-	-	2	13
Разом за модуль	77	4	2	6	65
Разом за семестр	180	8	8	8	156

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ДІТИ РАНЬОГО Й ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СУЧАСНІЙ

СОЦІАЛЬНІЙ СПІЛЬНОТІ

Тема 1. Теоретико-методологічні основи феномену дитинства

Різномічне визначення сутності феномену «дитинство» в різних наукових галузях (філософських, історичних, етнографічних, культурологічних, психологічних, педагогічних, літературознавчих). Характеристики феномену «дитинство». Філософсько-культурологічні основи дитинства. Дитинство як культурно-історична цінність, невід'ємна частина життя й культури людства, кожного народу. Соціально-психологічні засади дитинства як соціального феномену. Історія усвідомлення дитинства як особливого соціокультурного явища. Вікові межі дитинства як змінний продукт історії. Періодизація дитинства. Екологія розвитку дитинства. Дитинство як результат дослідження літературознавства. Літературні характеристики як показники дитинства в соціумі.

Основні поняття теми: дитинство; соціокультурне явище; періодизація дитинства.

Рекомендована література:

Основна: 1, 3.

Додаткова: 1, 4.

Інтернет-ресурси: 1, 2.

Тема 2. Дослідження феномену дитинства як соціального явища

Культурно-історичні дослідження дитинства, дитячої субкультури, етапів становлення дитини як члена соціуму. Етнографічні дослідження дитинства як специфічного соціально-культурного простору. Соціологічні дослідження дитинства як частини соціальної структури суспільства. Особливості вітчизняного соціуму як чинника необхідності збагачення, розвитку сучасного виховного, соціалізаційного потенціалу освіти. Психолого-педагогічні дослідження як підґрунтя сучасних технологій соціального виховання, розвитку дітей раннього й дошкільного віку.

Основні поняття теми: дослідження; соціум; соціалізаційний потенціал дошкільної освіти.

Рекомендована література:

Основна: 3, 5.

Додаткові: 1, 4, 5, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1.

Тема 3. Дитинство в умовах сучасної вітчизняної освіти дітей раннього й дошкільного віку

Формування розвиненого дитинства в умовах сучасної системи дошкільної освіти. Навчально-дисциплінарна (авторитарна) модель взаємодії педагога з дитиною як умова депривації її розвитку. Пріоритетні принципи дисциплінарно-авторитарної моделі взаємодії дорослого з дитиною. Показники деформації стосунків дорослих і дітей у сучасному вітчизняному соціумі. Особистісно орієнтована взаємодія дорослого

з дитиною як умова її ефективної соціалізації. Провідні ознаки феномену «дошкільне дитинство» як основа модернізації сучасної вітчизняної дошкільної освіти.

Основні поняття теми: дошкільна освіта; навчально-дисциплінарна модель взаємодії; особистісно орієнтована взаємодія; стосунки; дошкільне дитинство; модернізація.

Рекомендована література:

Основна: 1, 3, 5.

Додаткові: 1, 4, 5, 6, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО Й ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тема 4. Законодавчо-нормативні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку

Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в межах Конституції України. Засади державної політики щодо соціалізації дітей в освітній галузі. Соціалізація дітей раннього й дошкільного віку за Державним стандартом дошкільної освіти (2021 р.). Соціальний компонент професійного стандарту вихователя закладу дошкільної освіти.

Основні поняття теми: соціалізація дітей раннього й дошкільного віку; наказ; стандарт; права; обов'язки.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2.

Додаткові: 1, 5, 6, 7.

Інтернет-ресурси: 4, 7.

Тема 5. Теоретико-методологічні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку

Мета, значення та сутність соціалізації дітей раннього й дошкільного віку. Механізми соціалізації дитини: традиційний, інституціональний, міжособистісний. Компоненти соціалізації дітей раннього й дошкільного віку: стихійна, відносно керована, відносно соціально контрольована. Соціалізація та адаптація дитини до соціального довкілля.

Основні поняття теми: соціалізація; механізми; компоненти, соціальне довкілля; адаптація.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 5

Додаткові: 1, 3, 9, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 6. Виховання як механізм соціалізації дитини

Особливості соціалізації дітей в умовах їх активного чи пасивного станів.

Соціально-педагогічних умови ефективної соціалізації дітей раннього й дошкільного віку. Чинники (мега-, макро-, мезо- та мікро-) соціалізації дітей раннього й дошкільного віку. Етапи входження дитини до відносно стабільної соціальної спільноти: адаптація, індивідуалізація, інтеграція.

Основні поняття теми: соціалізація дітей раннього й дошкільного віку; наказ; стандарт; права; обов'язки.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Додаткові: 1, 3, 4, 5, 6, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 4, 5, 7.

Тема 7. Особливості соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в різних умовах життєдіяльності

Сутність поняття «соціальне середовище», його значення для соціалізації дитини. Соціалізація дітей у взаємодії з різними соціальними інституціями. Сім'я, родина як персональне середовище розвитку дитини, один з найважливіших інститутів її соціалізації. Психолого-педагогічні механізми сімейно-родинної соціалізації. Стили сімейної соціалізація. Недоліки сімейної соціалізації. Заклад дошкільної освіти як один з інститутів соціалізації дитини. Дитяче співтовариство як умова ефективної соціалізації дитини. Соціалізація дітей в умовах суспільно-політичної кризи, воєнного стану держави.

Основні поняття теми: соціалізація; соціальне середовище; сім'я; родина; соціальні інституції.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 5.

Додаткові: 1, 2, 4, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО Й ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Тема 8. Соціально-громадянська компетентність дітей раннього й дошкільного віку: сучасний освітній вектор

Зміст поняття «первинні основи соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку» й «соціально-громадянська компетентність дітей дошкільного віку», актуальність її формування. Компоненти соціально-громадянської компетентності. Історична та соціальна сутність соціально-громадянської компетентності. Історія розвитку ідеї формування в дітей їх соціально-громадянської компетентності. Державний стандарт дошкільної освіти (2021 р.), комплексні й парціальні освітні програми для дітей раннього й дошкільного віку як основа формування їх соціально-громадянської компетентності. Етапи формування соціально-громадянських навичок (за О. Косенчук). Особливості формування соціально-громадянської компетентності

дітей в умовах воєнного стану в українській державі.

Основні поняття теми: соціально-громадянська компетентність, комплексна освітня програма, парціальна освітня програма, формування, воєнний стан.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 4, 5.

Додаткові: 1, 4, 5, 6, 7, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 9. Формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в дітей раннього віку

Вікові особливості розвитку дітей раннього віку як умова ефективного формування основ їх соціально-громадянської компетентності. Криза трьох років життя дитини. Формування основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку на засадах комплексних та парціальних освітніх програм. Мета, завдання, зміст, особливості педагогічного супроводу формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в межах вікових періодів раннього дитинства (перший (перше, друге півріччя), другий, третій роки життя). Освітнє розвивальне середовище як умова ефективного формування основ соціально-громадянської компетентності малюків. Методика дослідження та показники розвитку основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку. Освітня взаємодія педагогів ЗДО з батьками дітей раннього віку з формування основ їх соціально-громадянської компетентності.

Основні поняття теми: соціально-громадянська компетентність, вікові особливості, криза, освітнє розвивальне середовище, освітня взаємодія.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 4, 5.

Додаткові: 1, 3, 6, 9.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 5, 7.

Тема 10. Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку в різних видах їх діяльності

Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку в різних видах життєдіяльності (ігрової, комунікативної, здоров'язберезувальної, художньо-естетичної, пошуково-дослідницької тощо).

Педагогічні умови, форми (бесіди, інтерв'ювання, комунікативні ситуації, заняття, (комплексні, інтегровані, тематичні), фестивалі, концерти, маскаради, колективні справи, квести, соціальні та волонтерські проекти, благодійні акції, спільна пошукова діяльність, зустрічі з цікавими людьми, спостереження, екскурсії, ігри (настільно-друковані, рухливі, словесні), флешмоби тощо); методи (спостереження, відеометоди, імітації, вправи, доручення, допомога дорослим у буденних справах, моделювання ситуацій соціального вибору, метод «Case-study», пошук і збирання інформації, мозковий штурм, виготовлення листівок, подарунків); засоби (ігри, схеми, правила, пам'ятки, дизайн групи, соціальні мережі та ЗМІ, виставки, іграшки, серії

картин, альбомів, схем, плакатів, звичаї, традиції сім'ї та українського народу, фольклорні твори, культурні надбання тощо) формування соціально-громадянської компетентності. Освітнє розвивальне середовище як умова ефективного формування основ соціально-громадянської компетентності дітей. Освітня взаємодія педагогів ЗДО з батьками дітей дошкільного віку з формування основ їх соціально-громадянської компетентності.

Основні поняття теми: ігрова діяльність, комунікативна діяльність, здоров'язберезувальна діяльність, художньо-естетична діяльність, пошуково-дослідницька діяльність, педагогічні умови, форми, методи, засоби.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткові: 1, 2, 3, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Тема 11. Патріотичне виховання як складова формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку

Вікові особливості розвитку дітей раннього й дошкільного віку як умова їх ефективного патріотичного виховання. Сутність патріотизму як якості особистості. Патріотичне виховання дітей на основі комплексних та парціальних освітніх програм. Мета, завдання, зміст, особливості педагогічного супроводу патріотичного виховання дітей в межах різних вікових періодів дитинства. Патріотичне виховання дітей в умовах воєнного стану держави. Освітнє розвивальне середовище як умова ефективного патріотичного виховання дітей раннього й дошкільного віку. Методика діагностики та показники розвитку основ патріотизму дітей. Освітня взаємодія педагогів ЗДО з батьками вихованців з формування основ їх патріотизму.

Основні поняття теми: патріотизм, вікові особливості, патріотичне виховання, педагогічний супровід, освітнє розвивальне середовище, освітня взаємодія.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 4, 5.

Додаткові: 1, 5, 7, 10.

Інтернет-ресурси: 3, 6.

Тема 12. Готовність фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності в дітей раннього й дошкільного віку

Готовність фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності в дітей раннього й дошкільного віку як компонент їх професійної компетентності. Актуальність та сутність означеної готовності в сукупності її компонентів (ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, емоційного, особистісного). Стандарт вищої освіти України (20219 р.; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти), професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» як основа становлення готовності фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності дітей. Особливості діагностики

й становлення готовності фахівців до формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку.

Основні поняття теми: фахівці дошкільної освіти, готовність, ціннісно-мотиваційний компонент, когнітивний компонент, діяльнісний компонент, емоційний компонент, особистісний компонент.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткові: 1, 5, 7.

Інтернет-ресурси: 2, 4, 7.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів денної форми навчання

Види діяльності студента	к-сть Максимальна балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	5	5	4	4	5	5
Відвідування семінарських занять	1	4	4	5	5	5	5
Відвідування практичних занять	1	2	2	5	5	7	7
Робота на семінарському занятті	10	4	40	5	50	5	50
Робота на практичному занятті	10	2	20	5	50	7	70
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	2	50	2	50	2	50
Разом		-	126	-	169	-	192
Максимальна кількість балів		487:100 = 4,87					
Розрахунок коефіцієнта		4,87					

6.2. Система оцінювання навчальних досягнень студентів заочної форми навчання

Види діяльності студента	Ма кС	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3
--------------------------	----------	----------	----------	----------

		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	2	2
Відвідування семінарських занять	1	1	1	2	2	1	1
Відвідування практичних занять	1	-	-	1	1	3	3
Робота на семінарському занятті	10	1	10	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	-	-	1	10	3	30
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5
Разом		-	17	-	39	-	51
Максимальна кількість балів		107:100 = 1,07					
Розрахунок коефіцієнта		1,07					

6.3. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання для студентів денної й заочної форм навчання

№ з/п	Завдання для самостійної роботи	Кількість балів ДФН	Кількість балів ЗФН
1.	Створити Play портфолію. Оформити завдання у Word Doc.	15	15
Змістовий модуль 1. Діти раннього й дошкільного віку в сучасній соціальній спільноті			
1.	Розробити доповідь з презентацією з теми «Провідні ознаки феномену «раннє й дошкільне дитинство» як основа модернізації сучасної вітчизняної дошкільної освіти»	5	5
Змістовий модуль 2. Соціалізація дітей раннього й дошкільного віку			
2.	Створити есе з теми «Соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в умовах суспільно-політичної кризи, воєнного стану в українській державі	5	5
Модуль 3. Педагогічний супровід формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку			
3.	1) Розробити реферат за результатами аналізу змісту Державного стандарту дошкільної освіти (2021 р.), комплексних та парціальних освітніх програм для дітей раннього й дошкільного віку, які зумовлюють формування первинних основ	5	5

	соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку та соціально-громадянської компетентності в цілому в дітей дошкільного віку		
--	--	--	--

Критерії оцінювання самостійної роботи

К-ть балів	Критерії оцінювання
5	Завдання виконано якісно, самостійно та своєчасно; зміст завдання розкритий у повному обсязі, доцільно обрані інформаційні джерела, дібрана інформація систематизована й проаналізована; студент виявив ініціативність у пошуку додаткових джерел інформації та креативність у творчому використанні отриманого досвіду
4	Завдання виконано самостійно та своєчасно; зміст завдання загалом розкритий, однак включена інформація, що не має безпосереднього відношення до теми; виявлено схильність студента до системно-наукового аналізу, прагнення до творчого використання отриманого досвіду, проте спостерігається наявність незначних помилок
3	Завдання виконано не своєчасно, має місце порушення логіки й структури викладу матеріалу; робота не містить авторської думки; спостерігаються суттєві помилки у виконанні завдань, проте студент спроможний усунути їх за допомогою викладача.
0-2	Завдання виконано поверхово, фрагментарно, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення; виявлено несвоєчасне та неякісне виконання завдань, несамотійність у їх виконанні.

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у вигляді тестування. Тест складається з 25 питань для кожного студента. Кожна правильна відповідь на питання тесту оцінюється в 1 чи 2 бали.

Критерії оцінювання МКР №1, №2, №3.

Підсумкова кількість балів (max – 25)	Критерії оцінювання
22 - 25	виставляється за чітке виконання тестових завдань (90-100% вірних відповідей), яке демонструє володіння категоріями змістового модуля дисципліни, студент вміє аналізувати педагогічні явища;
18 - 21	виставляється за знання та відтворення матеріалу засвоєного

	під час вивчення змістового модуля дисципліни (70-89% вірних відповідей); супроводжується допустимою кількістю помилок у тестових завданнях;
11 - 17	виставляється за виконання тестових завдань, що складає 50-69% вірних відповідей з необхідного обсягу; спостерігається низький рівень знання термінологічного апарату змістового модуля дисципліни; неякісне виконання тестів;
1-10	виставляється за виконання тестових завдань, що складає менше 50% вірних відповідей з необхідного обсягу; спостерігається незнання основного термінологічного апарату; виконання тестів на низькому рівні.

6.5. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Формою проведення семестрового контролю є **залік**, який проводиться за накопичувальною схемою балів впродовж семестру.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 бали	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) навичок із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни для студентів денної форми навчання

Модуль	Змістовий модуль 1			
Назва модуля	Діти раннього й дошкільного віку в сучасній соціальній спільноті			
Кількість балів за модуль	101 б.			
Теми лекцій	Теоретико-методологічні основи феномену дитинства 2 б.	Дослідження феномену дитинства як соціального явища 1 б.	Дитинство в умовах сучасної вітчизняної освіти дітей раннього й дошкільного віку 2 б.	
Теми семінарських занять	Теоретико-методологічні основи феномену дитинства 22 б.	Дослідження феномену дитинства як соціального явища 11 б.	Дитинство в умовах сучасної вітчизняної освіти дітей раннього й дошкільного віку 11 б.	
Теми практичних занять	Дослідження феномену дитинства як соціального явища 11 б.		Дитинство в умовах сучасної вітчизняної освіти дітей раннього й дошкільного віку 11 б.	
Самостійна робота	5 б.			
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1,2 50 б.			
Модуль	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2			
Назва модуля	Соціалізація дітей раннього й дошкільного віку			
Кількість балів за модуль	144 б.			
Теми лекцій	Законодавчо-нормативні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку 1 б.	Теоретико-методологічні засади проблеми соціалізації дітей раннього й дошкільного віку 1 б.	Виховання як механізм соціалізації дитини 1 б.	Особливості соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в різних умовах життєдіяльності 1 б.
Теми семінарських занять	Законодавчо-нормативні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку	Теоретико-методологічні засади проблеми соціалізації дітей раннього й дошкільного віку 11 б.	Виховання як механізм соціалізації дитини 11 б.	Особливості соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в різних умовах життєдіяльності 22 б.

	11 б.				
Теми практичних занять	Законодавчо-нормативні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку 11 б.	Теоретико-методологічні засади проблеми соціалізації дітей раннього й дошкільного віку 11 б.	Виховання як механізм соціалізації дитини 11 б.	Особливості соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в різних умовах життєдіяльності 22 б.	
Самостійна робота	5 б.				
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 3,4 50 б.				
Модуль	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3				
Назва модуля	Педагогічний супровід формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку				
Кількість балів за модуль	167 б.				
Теми лекцій	Соціально-громадянська компетентність дітей раннього й дошкільного віку: сучасний освітній вектор 1 б.	Формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в дітей раннього віку 1 б.	Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку в різних видах їх діяльності 1 б.	Патріотичне виховання як складова формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку 1 б.	Готовність фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності в дітей раннього й дошкільного віку 1 б.
Теми семінарських занять	Соціально-громадянська компетентність дітей раннього й дошкільного віку: сучасний освітній вектор 11 б.	Формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в дітей раннього віку 11 б.	Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку в різних видах їх діяльності 11 б.	Патріотичне виховання як складова формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку 11 б.	Готовність фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності в дітей раннього й дошкільного віку 11 б.
Теми практичних занять	Соціально-громадянська компетентність дітей раннього	Формування первинних основ соціально-	Формування соціально-громадянської компетентності	Патріотичне виховання як складова формування	Готовність фахівців дошкільної освіти до

	й дошкільного віку: сучасний освітній вектор 11 б.	громадянської компетентності в дітей раннього віку 22 б.	і дітей дошкільного віку в різних видах їх діяльності 22 б.	соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку 11 б.	формування соціально-громадянської компетентності в дітей раннього й дошкільного віку 11 б.
Самостійна робота	5 б.				
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 5,6 50 б.				
Підсумковий контроль	Максимальна кількість балів до розрахунку: 487 Розрахунок коефіцієнта: $487:100 = 4,87$ Коефіцієнт: 4,87				

Навчально-методична картка дисципліни для студентів заочної форми навчання

Модуль	Змістовий модуль 1
Назва модуля	Діти раннього й дошкільного віку в сучасній соціальній спільноті
Кількість балів за модуль	17 б.
Теми лекцій	Теоретико-методологічні основи феномену дитинства 1 б.
Теми семінарських занять	Дитинство в умовах сучасної вітчизняної освіти дітей раннього й дошкільного віку 11 б.
Самостійна робота	5 б.
Модуль	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2
Назва модуля	Соціалізація дітей раннього й дошкільного віку
Кількість балів за модуль	39 б.
Теми лекцій	Теоретико-методологічні засади проблеми соціалізації дітей раннього й дошкільного віку 1 б.

Теми семінарських занять	Законодавчо-нормативні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку 11 б.	Теоретико-методологічні засади проблеми соціалізації дітей раннього й дошкільного віку 11 б.	
Теми практичних занять	Особливості соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в різних умовах життєдіяльності 11 б.		
Самостійна робота	5 б.		
Модуль	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3		
Назва модуля	Педагогічний супровід формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку		
Кількість балів за модуль	51 б.		
Теми лекцій	Соціально-громадянська компетентність дітей раннього й дошкільного віку: сучасний освітній вектор 1 б.	Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку в різних видах їх діяльності 1 б.	
Теми семінарських занять	Патріотичне виховання як складова формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку 11 б.		
Теми практичних занять	Формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в дітей раннього віку 11 б.	Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку в різних видах їх діяльності 11 б.	Готовність фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності в дітей раннього й дошкільного віку 11 б.
Самостійна робота	5 б.		
Підсумковий контроль	Максимальна кількість балів до розрахунку: 107 Розрахунок коефіцієнта: 107:100 = 1,07 Коефіцієнт: 1,07		

8. Рекомендовані джерела.

Основна література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. Київ, 2021. Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 року. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876> (дата звернення: 10.01.2024).

2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.] ; наук. ред. Г.В. Беленька ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.

3. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного віку та молодшого шкільного віку : монографія / А.М. Богуш, Л.О. Варяниця, Н.В. Гавриш та ін.; наук. ред. А.М. Богуш ; за заг. ред. Н.В. Гавриш. Луганськ: Альма-матер, 2006. 368 с.

4. Косенчук О. Дитина в соціумі. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти. *Дошкільне виховання*. 2021. № 4. С. 3 – 8.

5. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навч. посібник. 4-те вид. перероб. К.: Академвидав, 2018. 408 с.

Додаткова література:

1. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження: навч.-метод. посіб / упоряд.: О.Г. Косенчук, І.М. Новик, О.А. Венгловська, Л.В. Куземко. Харків. «Ранок», 2021. 240 с.

2. Екман П. Чому діти брешуть / перекл. з англ. Київ. КМ Publishing, 2015. 208 с.

3. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: колективна монографія / за наук. ред. Н.В. Гавриш / С.А. Васильєва, Н.В. Гавриш, В.В. Рагозіна, Т.О. Пономаренко та ін. Київ. ІПВ НАПН України, 2021. 145 с.

4. Косенчук О., Куземко Л. Виховуємо соціально компетентного громадянина у грі. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2021. № 6. С. 9 – 13.

5. Лохвицька Л. Скарбниця моралі. Програма з морального виховання дітей дошкільного віку. Мандрівець, 2020. 96 с.

6. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. ред. Г.В. Беленька, О.А. Половіна, І.В. Кондратець ; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна та ін. К.: ТОВ «АКМЕ ГРУП», 2021. 568 с.

7. Парціальна програма з патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку «Моя країна – Україна» / Н.В. Гавриш, О.Г. Косенчук, Т.О. Піроженко. Ранок, 2023. 64 с.

8. Пономаренко Т.О. Формування доброзичливого відношення до однолітків у дітей молодшого дошкільного віку. Гуманітарний вісник «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Додаток 3 до вип. 36. Том II (18): Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». К.: Гнозис, 2016. С. 117–125.

9. Розвиваємо, навчаємо, виховуємо дитину третього року життя: методичний посібник / Л.І. Кузьмук та ін.; за ред. Т.І. Поніманської. Київ. Видавничий Дім «Слово», 203. С. 60–108.

10. Соціальний розвиток дитини: старший дошкільний вік / Т.І. Поніманська, І.М. Дичківська, О.А. Козлюк, Л.І. Кузьмук. Київ. Генеза, 2013. 88 с.

Інтернет-ресурси:

1. Козак Л.В., Федорова С.О. Формування соціально-громадянської компетентності дітей старшого дошкільного віку в сучасному соціокультурному середовищі. Перспективи та інновації науки. № 2(7.) 2022. С. 356–368.

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/1107/1104> (дата звернення: 02.01.2023).

2. Косенчук О.Г. Соціально-громадянська компетентність дошкільника: сучасний освітній вектор. *Дошкільне виховання*. 2023. № 5. С. 8–10. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/dv-05-2023-kosenchuk-1.pdf> (дата звернення: 27.12.2023).

3. Моя країна – Україна: хрестоматія для дошкільнят з національно-патріотичного виховання / авт., уклад.: Наталя Гавриш, Ольга Косенчук. Харків. Ранок, 2023. 96 с.

URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2022/04/01/Khrestomatiya.Moya.krayina-Ukrayina-RANOK.31.03.2022.pdf> (дата звернення: 26.12.2023).

4. Піроженко Т.О., Хартман О.Ю. Парціальна програма з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей від 4 до 6–7 років «Вчимося жити разом». К.: Видавництво «Алатон», 2016. 32 с.

URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/programi/1.pdf> (дата звернення: 02.01.2024).

5. Пономаренко Т.О., Волинець Ю.О. Розвиток емпатії у старших дошкільників умовах закладу дошкільної освіти. *Молодий учений*. 2018. №11 (63) листопад. С. 256–262. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/11/62.pdf> (дата звернення: 02.01.2024).

6. Україна – моя Батьківщина. Парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку / О.М. Каплуновська, І.І. Кичата, Ю.М. Палець; за наук. ред. О.Д. Рейпольської. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 72 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/8ukrayina-moya-batktivshhina-rejpolska.pdf> (дата звернення: 02.01.2024).

7. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О.П. Аксьонова, А. Аніщук, Л. В. Артемова та ін.; наук. кер. О.Л. Кононко. Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2019. 488 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programma-ya-y-sviti.pdf> (дата звернення: 02.01.2024).

ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І ДІТИ РАНЬОГО Й ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СУЧАСНІЙ СОЦІАЛЬНІЙ СПІЛЬНОТІ

Семінарське заняття 1-2. Теоретико-методологічні основи феномену

дитинства (4 год.)

План заняття

1. Визначення сутності феномену «дитинство» в різних наукових галузях (філософських, історичних, етнографічних, культурологічних, психологічних, педагогічних, літературознавчих).
2. Окремі характеристики феномену «дитинство».
3. Філософсько-культурологічні основи дитинства.
4. Дитинство як культурно-історична цінність, невід'ємна частина життя й культури людства, кожного народу.
5. Соціально-психологічні засади дитинства як соціального феномену.
6. Історія усвідомлення дитинства як особливого соціокультурного явища.
7. Вікові межі дитинства як змінний продукт історії; періодизація дитинства.
8. Екологія розвитку дитинства.

Практична складова.

Скласти «Квітку власного благополуччя» за програмою «Благополуччя дітей і педагогів: дієві інструменти та практики психосоціальної підтримки» (The LEGO Foundation/ The MHPSS COLLABORATIVE).

Рекомендована література:

- Основна: 1, 3.
Додаткові: 1, 4.
Інтернет-ресурси: 1, 2.

Семінарське заняття 3. Дослідження феномену дитинства як соціального явища (2 год.)

План заняття

1. Культурно-історичні дослідження дитинства, дитячої субкультури, етапів становлення дитини як члена соціуму.
2. Етнографічні дослідження дитинства як специфічного соціально-культурного простору.
3. Дитинство як результат дослідження літературознавства.
4. Літературні характеристики як показники дитинства в соціумі.

Практична складова.

Підібрати з вітчизняної та зарубіжної літератури соціально-історичні характеристики дітей або дитинства в цілому (не менше п'яти).

Рекомендована література:

- Основна: 3, 5.
Додаткові: 1, 4, 5, 8, 10.
Інтернет-ресурси: 1.

Практичне заняття 1. Дослідження феномену дитинства як соціального явища (2 год.)

План заняття

1. Соціологічні дослідження дитинства як частини соціальної структури

суспільства.

2. Особливості вітчизняного соціуму як чинника збагачення, розвитку сучасного виховного та соціалізаційного потенціалу освіти.

3. Психолого-педагогічні дослідження як підґрунтя сучасних технологій соціального виховання, розвитку дітей раннього й дошкільного віку.

Практична складова.

Скласти структурно-змістовну інтелектуальну карту у форматі Mindmap способів забезпечення, підтримки психічного здоров'я та психологічного благополуччя дітей раннього й дошкільного віку за прикладом програми «Благополуччя дітей і педагогів: дієві інструменти та практики психосоціальної підтримки» (The LEGO Foundation/ The MHPSS COLLABORATIVE).

Рекомендована література:

Основна: 3, 5.

Додаткові: 1, 4, 5, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1.

Семінарське заняття 4. Дитинство в умовах сучасної вітчизняної освіти дітей раннього й дошкільного віку (2 год.)

План заняття

1. Формування розвиненого дитинства в умовах сучасної системи дошкільної освіти.

2. Показники деформації стосунків дорослих і дітей у сучасному вітчизняному соціумі.

3. Провідні ознаки феномену «дошкільне дитинство» як основа модернізації сучасної вітчизняної дошкільної освіти

Практична складова.

Скласти структурно-змістову інтелектуальну карту у форматі Mindmap форм, засобів, методів педагогічної освіти батьків здобувачів дошкільної освіти.

Рекомендована література:

Основна: 1, 3, 5.

Додаткові: 1, 4, 5, 6, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2.

Практичне заняття 2. Дитинство в умовах сучасної вітчизняної освіти дітей раннього й дошкільного віку (2 год.)

План заняття

1. Навчально-дисциплінарна (авторитарна) модель взаємодії педагога з дитиною як умова депривації її розвитку.

2. Пріоритетні принципи дисциплінарно-авторитарної моделі взаємодії дорослого з дитиною.

3. Особистісно орієнтована взаємодія дорослого з дитиною як умова її ефективної соціалізації.

Практична складова.

Скласти анотовану бібліографію статей із часописів у галузі дошкільної освіти в межах проблематики практичного заняття (не менше 20 статей).

Рекомендована література:

Основна: 1, 3, 5.

Додаткові: 1, 4, 5, 6, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО Й ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Семінарське заняття 5. Законодавчо-нормативні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку (2 год.)

План заняття

1. Права, свободи та обов'язки людини й громадянина в межах Конституції України.

2. Засади державної політики щодо соціалізації дітей в освітній галузі.

Практична складова.

Підготувати доповідь з презентацією на тему «Нормативно-правові документи як основа соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в умовах сучасної соціально-політичної, воєнної ситуації в Україні».

Рекомендована література:

Основна: 1, 2.

Додаткові: 1, 5, 6, 7.

Інтернет-ресурси: 4, 7.

Практичне заняття 3. Законодавчо-нормативні засади соціалізації дітей раннього й дошкільного віку (2 год.)

План заняття

1. Соціалізація дітей раннього й дошкільного віку за Державним стандартом дошкільної освіти (2021 р.).

2. Соціальний компонент професійного стандарту вихователя закладу дошкільної освіти.

3. Стандарти вищої освіти в Україні.

Практична складова.

Підготувати реферат з презентацією з теми «Освітні й професійні державні стандарти України як основа соціалізації дітей раннього й дошкільного віку».

Рекомендована література:

Основна: 1, 2.

Додаткові: 1, 5, 6, 7.

Інтернет-ресурси: 4,7.

Семінарське заняття 6. Теоретико-методологічні засади проблеми соціалізації дітей раннього й дошкільного віку (2 год.)

План заняття

1. Мета, значення та сутність соціалізації дітей раннього й дошкільного віку.
2. Механізми соціалізації дитини: традиційний, інституціональний, міжособистісний.

Практична складова.

Розробити педагогічні рекомендації для вихователів (не менше 10) та батьків вихованців (не менше 10) з теми «Навчаємося долати стрес через гру».

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 5

Додаткові: 1, 3, 9, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Практичне заняття 4. Теоретико-методологічні засади проблеми соціалізації дітей раннього й дошкільного віку (2 год.)

План заняття

1. Компоненти соціалізації дітей раннього й дошкільного віку: стихійна, відносно керована, відносно соціально контрольована.
2. Соціалізація та адаптація дитини до соціального довкілля.

Практична складова.

Розробити структурно-змістову модель забезпечення, підтримки благополуччя дітей раннього й дошкільного віку на засадах шести практик програми «Благополуччя дітей і педагогів/дієві інструменти та практики психосоціальної підтримки» (The LEGO Foundation. The MHPSS COLLABORATIVE).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 5

Додаткові: 1, 3, 9, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Семінарське заняття 7. Виховання як механізм соціалізації дитини (2 год.)

План заняття

1. Особливості соціалізації дітей в умовах їх активного чи пасивного станів.
2. Етапи входження дитини до відносно стабільної соціальної спільноти: адаптація, індивідуалізація, інтеграція.

Практична складова.

Запропонувати ситуації проявів позитивної (не менше 5-ти) та негативної поведінки (не менше 5-ти) дітей раннього й дошкільного віку та визначити педагогічні впливи дорослого на дитину відповідно суті ситуацій.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Додаткові: 1, 3, 4, 5, 6, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 4, 5, 7.

Практичне заняття 5. Виховання як механізм соціалізації дитини (2 год.)

План заняття

1. Соціально-педагогічні умови ефективної соціалізації дітей раннього й дошкільного віку.

2. Чинники (мега-, макро-, мезо- та мікро-) соціалізації дітей раннього й дошкільного віку.

Практична складова.

Навести приклади (не менше 5-ти) життєвих ситуацій, які можуть викликати у дітей раннього й дошкільного віку стресові стани, запропонувати засоби попередження й корекції таких станів.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5

Додаткові: 1, 3, 4, 5, 6, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 4, 5, 7.

Семінарське заняття 8-9. Особливості соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в різних умовах життєдіяльності (4 год.)

План заняття

1. Сутність поняття «соціальне середовище», його значення для соціалізації дитини.

2. Сім'я, родина як персональне середовище розвитку дитини, один з найважливіших інститутів її соціалізації.

3. Психолого-педагогічні механізми сімейно-родинної соціалізації; стилі сімейної соціалізація, її недоліки.

4. Заклад дошкільної освіти як один з інститутів соціалізації дитини.

5. Дитяче співтовариство як умова ефективної соціалізації дітей.

Практична складова.

Розробити модель освітнього розвивального середовища, застосування якого зумовлює попередження стресів та їх подолання в діті раннього й дошкільного віку.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 5.

Додаткові: 1, 2, 4, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Практичне заняття 6-7. Особливості соціалізації дітей раннього й дошкільного віку в різних умовах життєдіяльності (4 год.)

План заняття

1. Соціалізація дітей у взаємодії з різними соціальними інституціями.
2. Соціалізація дітей в умовах суспільно-політичної кризи, воєнного стану держави.

Практична складова.

Створити історію про розробку й використання розвивального соціально-інтерактивного середовища, що зумовлює формування соціально схвалюваних стосунків дітей дошкільного віку.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 5.

Додаткові: 1, 2, 4, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ РАНЬОГО Й ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Семінарське заняття 10. Соціально-громадянська компетентність дітей раннього й дошкільного віку: сучасний освітній вектор (2 год.)

План заняття

1. Зміст поняття «соціально-громадянська компетентність дітей раннього й дошкільного віку», актуальність її формування.
2. Компоненти соціально-громадянської компетентності.
3. Історична та соціальна сутність соціально-громадянської компетентності.
4. Історія розвитку ідеї формування в дітей їх соціально-громадянської компетентності.
5. Етапи формування соціально-громадянських навичок (за О. Косенчук).

Практична складова.

Розробити структурно-змістову мапу підтримки благополуччя дітей та дорослих в закладі дошкільної освіти.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 4, 5.

Додаткові: 1, 4, 5, 6, 7, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Практичне заняття 8. Соціально-громадянська компетентність дітей раннього й дошкільного віку: сучасний освітній вектор (2 год.)

План заняття

1. Державний стандарт дошкільної освіти (2021 р.), комплексні й парціальні освітні програми для дітей раннього й дошкільного віку як основа формування їх соціально-громадянської компетентності.
2. Особливості формування соціально-громадянської компетентності дітей в умовах воєнного стану в українській державі.

Практична складова.

Запропонувати систему педагогічних впливів дорослого для заохочення позитивної поведінки дітей раннього й дошкільного віку, попередження та корекції їх негативної поведінки.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 4, 5.

Додаткові: 1, 4, 5, 6, 7, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Семінарське заняття 11. Формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в дітей раннього віку (2 год.)

План заняття

1. Вікові особливості розвитку дітей раннього віку як умова ефективного формування основ їх соціально-громадянської компетентності.
2. Криза трьох років життя дитини.
3. Формування основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку на засадах комплексних та парціальних освітніх програм.

Практична складова.

Розробити структурно-змістову інтелектуальну карту у форматі Mindmap формування первинних основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 4, 5.

Додаткові: 1, 3, 6, 9.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 5, 7.

Практичне заняття 9-10. Формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в дітей раннього віку (4 год.)

План заняття

1. Мета, завдання, зміст, особливості педагогічного супроводу формування первинних основ соціально-громадянської компетентності в межах вікових періодів раннього дитинства (перший (перше, друге півріччя), другий, третій роки життя).
2. Освітнє розвивальне середовище як умова ефективного формування основ соціально-громадянської компетентності малюків.
3. Методика дослідження та показники розвитку основ соціально-громадянської компетентності дітей раннього віку.
4. Освітня взаємодія педагогів ЗДО з батьками дітей раннього віку з формування основ їх соціально-громадянської компетентності.

Практична складова.

Запропонувати систему форм, методів, засобів формування основ соціально-громадянської компетентності, використання яких забезпечує фізичне, психологічне, емоційне благополуччя дітей раннього віку.

Розробити правила (не менше 20-ти), які

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 4, 5.

Додаткові: 1, 3, 6, 9.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 5, 7.

Семінарське заняття 12. Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку в різних видах їх діяльності (2 год.)

План заняття

1. Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку в різних видах життєдіяльності (ігровій, комунікативній, здоров'язбережувальній, художньо-естетичній, пошуково-дослідницькій).

2. Педагогічні умови формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку.

3. Освітнє розвивальне середовище як умова ефективного формування основ соціально-громадянської компетентності дітей.

4. Освітня взаємодія педагогів ЗДО з батьками дітей дошкільного віку з формування основ їх соціально-громадянської компетентності.

Практична складова.

Розробити стратегію (план) формування, підтримки соціально схвалюваної поведінки дітей дошкільного віку в різних видах їх діяльності.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткові: 1, 2, 3, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Практичне заняття 11-12. Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку в різних видах їх діяльності (4 год.)

План заняття

1. Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку в різних видах життєдіяльності (ігровій, комунікативній, здоров'язбережувальній, художньо-естетичній, пошуково-дослідницькій).

2. Форми (бесіди, інтерв'ювання, комунікативні ситуації, заняття, (комплексні, інтегровані, тематичні), фестивалі, концерти, маскаради, колективні справи, квести соціальні та волонтерські проекти, благодійні акції, спільна пошукова діяльність, зустрічі з цікавими людьми, спостереження, екскурсії, ігри (настільно-друковані, рухливі, словесні), флешмоби тощо) формування соціально-громадянської компетентності.

3. Методи (спостереження, відеометоди, імітації, вправи, доручення, допомога дорослим у буденних справах, моделювання ситуацій соціального вибору, метод «Case-study», пошук і збирання інформації, мозковий штурм, виготовлення листівок, подарунків тощо) формування соціально-громадянської компетентності.

4. Засоби (ігри, схеми, правила, пам'ятки, дизайн групи, соціальні мережі та ЗМІ, виставки, іграшки, серії картин, альбомів, схем, плакатів, звичаї, традиції сім'ї та

українського народу, фольклорні твори, культурні надбання тощо) формування соціально-громадянської компетентності.

Практична складова.

Розробити структурно-змістову модель формування соціально-громадянської компетентності в ігровій діяльності на різних вікових етапах дошкільного дитинства.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткові: 1, 2, 3, 8, 10.

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.

Семінарське заняття 13. Патріотичне виховання як складова формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку (2 год.)

План заняття

1. Вікові особливості розвитку дітей раннього й дошкільного віку як умова їх ефективного патріотичного виховання.
2. Сутність патріотизму як якості особистості.
3. Патріотичне виховання дітей на основі комплексних та парціальних освітніх програм.
4. Мета, завдання, зміст, особливості педагогічного супроводу патріотичного виховання дітей в межах різних вікових періодів дитинства.
5. Патріотичне виховання дітей в умовах воєнного стану держави.

Практична складова.

Розробити сесію-обговорення з дітьми старшого дошкільного віку війни, воєнного стану в українській державі.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 4, 5.

Додаткові: 1, 5, 7, 10.

Інтернет-ресурси: 3, 6.

Практичне заняття 13. Патріотичне виховання як складова формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку (2 год.)

План заняття

1. Освітнє розвивальне середовище як умова ефективного патріотичного виховання дітей раннього й дошкільного віку.
2. Методика діагностики та показники розвитку основ патріотизму дітей.
3. Освітня взаємодія педагогів ЗДО з батьками з формування основ патріотизму в дітей раннього й дошкільного віку.

Практична складова.

Добрати літературні твори для ознайомлення дітей дошкільного віку з Україною, її національними символами (не менше 20 творів).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 4, 5.

Додаткові: 1, 5, 7, 10.

Інтернет-ресурси: 3, 6.

Семінарське заняття 14. Готовність фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності в дітей раннього й дошкільного віку (2 год.)

План заняття

1. Готовність фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності в дітей раннього й дошкільного віку як компонент їх професійної компетентності.

2. Актуальність та сутність означеної готовності в сукупності її компонентів (ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, емоційного, особистісного).

Практична складова.

Розробити модель професійного середовища фахівців дошкільної освіти, яке зумовлює попередження стресів та їх подолання.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткові: 1, 5, 7.

Інтернет-ресурси: 2, 4, 7.

Практичне заняття 14. Готовність фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності в дітей раннього й дошкільного віку (2 год.)

План заняття

1. Стандарт вищої освіти України (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти; 2019 р.), професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021 р.) як основа становлення готовності фахівців дошкільної освіти до формування соціально-громадянської компетентності дітей.

2. Особливості діагностики й становлення готовності фахівців до формування соціально-громадянської компетентності дітей раннього й дошкільного віку

Практична складова.

Розробити квітку благополуччя фахівців дошкільної освіти за програмою «Благополуччя дітей і педагогів» дієві інструменти та практики психосоціальної підтримки» (The LEGO Foundation/ The MHPSS COLLABORATIVE).

Розробити план турботи фахівця дошкільної освіти про власне особистісно-професійне благополуччя.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5.

Додаткові: 1, 5, 7.

Інтернет-ресурси: 2, 4, 7.

